

Munkatervünknek megfelelően első lépésként áttekintettük a magyarországi polgári korszak különböző elitcsoportjainak rekrutációjára vonatkozó irodalmat. Az első kísérletek Rudai Rezső (1936) és Lakatos Ernő (1942) dolgozataival kezdve jobbra a politikai elitel foglalkoztak. A Szekfü-tanítvány Lakatos Ernő az 1848 és 1918 közötti politikai vezetőréteg elemzésénél a rendies szerkezeti elemek folytonosságából indult ki. Ez a vonal követhető volt a reprezentatív összefoglaló munka, a Habsburgermonarchie VII. kötetének megfelelő fejezetéig (Adalbert Toth 2000). Új megközelítéseket hoztak az 1960-as években az osztályelmélet keretei között marxista/neomarxista alapokon induló történeti munkák, majd az 1990-es évektől a politológiai, történeti szociológiai újabb dolgozatok. Áttekintő tanulmányt is írtunk korábban az ELTE Szociológiai Intézet szervezésében elkezdett történeti elitkutatásokról, amelynek lényegében ma is folytatói vagyunk (Kovács I. G. 2011). Hasznos volt az elméleti keretek, a kategóriarendszerek és az empirikus eredmények megismerése. Végeredményben azt figyelhettük meg, hogy az empirikus vizsgálatoknak egyre gazdagabb lett a forrásbázisa, sokoldalúbbak lettek szempontjai, s a kategóriarendszerek egyre alkalmasabbá váltak a társadalomszerkezet kisebb jellegzetes elemeinek a megragadására. Ebbe az irányba indultunk el mi is, amikor néhány éve kismonográfia szerű részletes elemzést készítettünk a két világháború közötti tudáselit meghatározó csoportjának tekintett egyetemi tanárság származásáról (Kovács I. G. – Kende G. 2011a).

A két világháború közötti tudáselitet egyébként annak idején mint egy társadalmi alrendszer funkcionális elitjét intézményi és pozicionális elitként határoztuk meg. Tehát a széles értelemben felfogott tudás (ismeretek, legitimációk, világképek) előállításában, konstruálásában, ellenőrzésében, kezelésében, elosztásában, továbbadásában meghatározó szerepet játszó intézmények és szervezetek felső pozícióit elfoglaló személyeket tekintettük a tudáselit tagjainak. A pozíciók betöltőit három időmetszetben azonosítottuk: 1927-28, 1937-38, 1942-43. Az összesen 4171 pozíciót az időmetszetek átfedései és a pozícióhalmozások miatt 1502 ember foglalta el. Közülük emeltük ki először az egyetemi tanárokat, mint a tudáselit meghatározó csoportját. Ugyanis az egy elittagra átlagosan jutó 2,78 pozícióval szemben ők átlagosan 4,15 pozíciót birtokoltak. Az 568 egyetemi professzor foglalta el az összes tudáselit pozíció 60 százalékát.

Jelen kutatásunkban arra vállalkoztunk, hogy az egyetemi tanárok rekrutációjának vizsgálatánál alkalmazott metodikával áttekintjük a tudáselit többi csoportjának a származását is. Az oktatási, a tudományos, az értelmiségi érdekvédelmi – professzionális, a kommunikációs, kulturális és művészeti elitekbe pozicionális alapon 934 (nem egyetemi tanár) személyt soroltunk. Első lépésben az eredeti minta hiányait korrigálva ezt kiegészítettük a képviselőház és a felsőház oktatási bizottságainak vezetőivel, az elitközépiszólók igazgatóival, s javítottuk a tömegkommunikáció elitjét is (könyvkiadás, újságírók). Ez újabb 142 személyt jelentett, s így összesen 1076 tudáselit tag származásával kezdtünk el foglalkozni. A 142 újonnan felvett személyre vonatkozóan elvégeztük a már kipróbált rutinnal az alapvető adatgyűjtést könyvészeti és levéltári forrásokból. Áttekintettük és újrendeztük a 934 nem egyetemi tanár elittagra már korábban begyűjtött adatbázisunkat. Eleve számítottunk rekrutációs szempontból kisebb-nagyobb hiányokra. A lehetséges pótlások, elsősorban az digitalizált források jelentős bővülése miatt nagyobb volumenűek lettek mint amire eredetileg készültünk. Mégis nagy igyekezettel végeztük, mert az adatbővítés sok pontosítással és az adatbiztonság erősödésével járt. Az adatbázis alapján

lényegében azokkal a változókkal dolgoztunk, mint az egyetemi tanárok rekrutációjának vizsgálatánál. A rendkívül időigényes kódolási munkák után az eredeti terv szerint először a tudáselit akadémikus szegmensére vonatkozó adatok részletes feldolgozásához kezdtünk. (Itt felvettünk jónéhány speciálisan csak az akadémikusokra jellemző mutatót is.) Mintaévenként 240, 242 illetve 237 akadémikusunk volt, ami az átfedések miatt 365 főt jelentett. (Jelentős részük egyetemi tanár is volt.) Az akadémikusok összesen 2033 pozíciót birtokoltak, ami majdnem fele az összes tudáselit pozíciónak. Egy MTA tagnak átlagosan 5,57 pozíciója volt. Ennek alapján az akadémikusok a tudáselit magas reputációjú, domináns csoportjának, az elit elitjének tekinthetők. Így mindenképpen érdemesek arra, hogy alaposabban megvizsgáljuk rekrutációjukat, társadalmi származásukat.

Először négy akadémikusról egy-egy esettanulmányt készítettünk, amelyek lektorált folyóiratokban jelentek meg. (Egy jogtudós, egy orvos-biológus-genetikus, egy esztéta-pedagógus és egy közgazdász agrárpolitikus). Majd az összegyűjtött, filológiailag ellenőrzött, minden szükséges mutatónál hiánytalan adatbázis alapján Kende Gábor kollegával három íves elemző tanulmányt készítettünk „A két világháború közötti tudáselit akadémikus tagjainak származása az apák adatai alapján” címmel. (Kende Gábor feladata volt kezdetektől fogva az adatbázis tervezése, szervezése, kezelése, a kódolás rögzítése, a keresztáblák elkészítése.) Ez a tanulmány képezi a nyomdakész állapotban levő, megjelenés előtt álló könyvünk első szerkezeti egységét. A könyv a Történeti Elitkutatások – Historical Elite Research sorozat 11. köteteként fog megjelenni „A Magyar Tudományos Akadémia tagjai a két világháború között a magyar tudáselitben I.” címmel az ELTE Eötvös Kiadónál. A tanulmány elemzése szorosan párhuzamos azzal az írásunkkal, amelyet korábban készítettünk a tudáselit egyetemi tanár tagjairól (Kovács I. G. – Kende G. 2011). Néhány, csak az akadémikusokra jellemző mutató kivételével ugyanazokkal a mutatókkal dolgoztunk, s hasonló metodikát alkalmaztunk. Arra voltunk kíváncsiak, hogy az akadémikusok származása, mutatói mennyiben térnek el – vagy egyeznek meg – a tiszta egyetemi tanári szegmens mutatóitól. A tanulmány fejezetei ennek megfelelően a következők voltak:

A tudáselit kutatás

Alapváltozók

Születési évek

Születési helyek

Vallási megoszlás

Társadalmi státusz

Az “apa társadalmi státusa” (változók – módszertani problémák - források)

Az apák foglalkozása, státusa három időpontban (az apák mobilitása, életpályája)

Az apák tevékenységszerkezeti megoszlása (ágazat, foglalkozási viszony, munkaadó)

Az apák tevékenységszerkezeti megoszlásának időbeli változása

Az apák iskolázottsága, képzettsége (a kulturális tőke)

Presztizs és hierarchia

Az apák nemessége

A presztizshierarchia módszertani problémái

Hierarchikus szintek a társadalmi rangcímek szerint

“Méltóságosok” (V. fizetési osztály)

“Nagyságosok” (VI. fizetési osztály)

“Tekintetesek” (VII-VIII. fizetési osztály)

“Új tekintetek” (IX-X-XI. fizetési osztály)
 Kispolgári hierarchikus szintek
 Végkövetkeztetés és új feladatok

A párhuzamos vizsgálat eredményét röviden úgy summázhatjuk, hogy az akadémikusok a jobbára arisztokrata igazgatótanácsi tagok kivételével hasonló, sőt sok tekintetben azonos mutatókkal ugyanazokból a társadalomszerkezeti elemekből származtak mint az egyetemi tanárok. A két tudáselit csoport társadalmi háttere, merítési bázisa ugyanaz volt. Kétharmad részben a középosztály különböző szintjeiről, egynegyed részben pedig kispolgári csoportokból származtak.

28. táblázat

Az akadémikusok apáinak megoszlása hierarchikus szintek szerint

HIERARCHIKUS SZINT	AZ APÁK SZÁMA	SZÁZALÉKBAN
<i>Felső osztályok</i>	14	3,8
Felső középosztály	114	31,2
A középosztály törzse	90	24,7
A középosztály alsó szintje	45	12,3
<i>Középosztály összesen</i>	249	68,2
„Új” alkalmazott kispolgárság	22	6,0
„Régi” tulajdonos kispolgárság	51	14,0
Birtokos parasztság	24	6,6
<i>Kispolgárság összesen</i>	97	26,6
Alsó osztályok	3	0,8
Bizonytalan, ismeretlen	2	0,5
Összesen	365	100,0

Tehát az akadémikusok apái is a társadalmi közép tagjai voltak. Ennek a középnek mindkét nagyobb szerkezeti eleme, a középosztály és a kispolgárság is a dualista korszakban a magyar társadalomnak ahhoz a szegmenséhez tartozott, amelynek választójoga volt. A választójoggal rendelkező férfiak az ország felnőtt, 24 év feletti férfi népességének a 25 százalékát tették ki. Nemcsak az egyetemi tanárok rekrutálódtak ebből a rendies választóvonal feletti, politikai közösséget alkotó egynegyedből, hanem az MTA tagjai is. Az akadémikusok 38 százaléka volt egyetemi tanár, amikor az MTA tagja lett. 19 százalékuk valamilyen tudományos kutató- vagy kísérleti intézetben, levéltárban, múzeumban, könyvtárban volt státuszban. Harmadik helyen, 14 százalékkal a középiskolai tanárok voltak. Őket követték 12 százalékkal a valamilyen főiskolán, akadémián dolgozók, illetve az egyetemi asszisztenciában működők. 7 százalékkal következtek a gyakorlati pályán tevékenykedők: műszaki, közgazdasági, pénzügyi, jogi, közigazgatási pályákon. A lényegében presztízsalapon megválasztottak, arisztokraták, egyházi vezetők, politikusok aránya 5 százalékot tett ki. 3 százalék körüli volt a művészi pályáról megválasztott akadémikusok részesedése. Az egyéb, magántudós, illetve besorolhatatlan pályáról érkezők aránya 1 százalék körül mozgott. Végeredményben a két

világháború közötti magyar tudományos elit egésze a hierarchikusan elrendezhető középrétegekből származott. Azt tapasztaltuk azonban, hogy a megújuló magyar társadalomtörténet-írás által bevezetett társadalomszerkezeti tengelyek és mutatók segítségével konstruált társadalmi nagycsoportok sem voltak mindig teljesen konzisztensek. Az inkonzisztenciákat, az alul- és felülreprezentáltságokat nagyrészen a történelmi előzmények magyarázhatják: a különböző történelmi eredetű rendi-jogi mintázatú státusok, felekezeti és etnokulturális hátterek, s ezek eltérő ritmusú változásai. Észlelhetők voltak a társadalomszerkezeti nagycsoportokon átnyúló, illetve azok jellegzetes részét képező kisebb-nagyobb szociokulturális, etnokulturális alakzatok, felekezeti-művelődési tömbök, regionális társadalmi képződmények. A leszámazásnak ezeket a finomabb vonalait, kiscsoportos tényezőit csak úgy tehetjük láthatóvá, ha nagyobb történelmi perspektívában vizsgálódunk, s a családtörténetekben hátrább lépünk az apákat megelőző generációk felé. A polgári korszak egyetemi tanáiról már készítettünk három ilyen adattári kötetet. (Kovács I. G. – Kiss Zs. – Takács Á. 2012; Kovács I. G. 2014; Kovács I. G. 2016)

A közben szerzett tapasztalatokkal is gazdagodva már azonosítottunk több olyan kisebb társadalmi csoportot, amelyek több nemzedék távolából szerepet játszottak a polgári kori egyetemi tanárok, mint tudáselit utánpótlásában: a református kollégiumok és parókiák hálózatában formálódó magyar etnikumú református értelmiségi, főleg lelkészi csoport, erősen összeszövődve a református kismemességgel; gazdatiszti famíliák, főleg római katolikusok, de evangélikusok is, magyarok és német háttérűek; főleg felvidéki, városi, polgári gyökerű (iparos, kereskedő), lelkészi dominanciájú evangélikus értelmiség német és szlovák változatban is; városi német és szlovák római katolikus iparosok; az asszimiláns zsidóság változatai; több generáció óta államszolgálatban álló, részben német háttérű római katolikus hivatalnokság; a vármegyei hivatalokban több generáció óta szolgáló, részben birtokos, részben kismemes családok római katolikus és protestáns változatban is; római katolikus svábok és más vidéki (nem városi) németek feltörekvő földműves és iparos blokkja. Úgy gondoltuk, hogy az eredmények jobban koncentrálnak, ha az egyetemi tanári adattárakkal párhuzamosan elkezdjük a tudáselit másik domináns csoportjának, az MTA tagoknak is összeállítani a négy-öt nemzedékes ősfáit. Így még karakteresebben láthatókká válnak a történelmi mélységben működő olyan alakzatok, amelyekből különböző sebességű szellemi tökefelhalmozással egy, két vagy három nemzedék múlva kiemelkednek a tudáselit tagjai.

A példaként felsorolt kibocsátó, útraindító csoportok, szociokulturális, etnokulturális alakzatok, felekezeti-művelődési tömbök, rendi vagy rendies státuscsoportok, foglalkozások sok vonatkozásban különböző létmódú társadalomszerkezeti elemek voltak. Valamennyi alakzat megnevezésében szerepelt azonban valamilyen felekezeti jelző, ami az alakzat mintázatát döntően meghatározó konstituáló tényező volt. A korai konfesszionálisizáció óta az egész társadalom pozícióját, azonosságát és közösségi életét is döntően befolyásolta a felekezethez tartozás, a teljes élet vallási keretesség. A magyar nemzeti kultúra felekezeti fogantatású tagolódása, a katolikus-protestáns hagyománykettőség műveltségalkotó szerepe ismert a művelődéstörténelmi irodalomban is. A többlépcsős, fokozatos intellektualizálódás más-más kezdőponttal, különböző dinamikával ment ugyan végbe a példaként felsorolt csoportoknál is, de mindenképpen az iskolázás - művelődés mezőjében, ami szinte a 19. század végéig felekezeti közeget, felekezeti intézményrendszert

jelentett. Vizsgálódásunk alapkategóriájának ezért a felekezeti-művelődési alakzatot választottuk. (Kovács I. G. 2018) A tudáselit utánpótlásában szerepet játszó kisebb társadalomszerkezeti elemeket a felekezeti-művelődési tömbökön belül helyezük el, de mindenképpen azokhoz képest igyekszünk azonosítani. Másképpen fogalmazva azt is kutatjuk, a tudáselit domináns szegmenseinek, az akadémikusoknak és az egyetemi tanárságnak az utánpótlása szempontjából milyen kisebb csoportok a megtestesítői, hordozói a különböző felekezeti-művelődési alakzatoknak. Kíváncsiak vagyunk arra, hogy az etnokulturális, szociokulturális tömbök, rendi státusok, regionális dominanciák, a város-vidék arányok, a foglalkozások halmozódása milyen történeti-szociológiai karaktert adtak a felekezeti-művelődési alakzatoknak. Talán sikerül ismereteket szerezni arról is, hogy a magyar társadalomtörténet mélyén, a mozdulatlanok vélt időszakokban is milyen mobilitási energiák működtek, s a nemesi, illetve a városi polgári autonómiáknak, az alacsonyabb jogállású kisebb autonómiáknak milyen ereje volt ezen a téren. Szeretnénk tudni, hogy a kirajzolódó csoportok, társadalomszerkezeti elemek hogyan függtek össze egymással, összefűződtek-e felekezeti-művelődési alakzatokba.

Ezen megfontolások alapján az eredeti iránytól kicsit eltérve a legtöbb energiát a két világháború közötti akadémikusok nyolc dédszülőig ívelő ősfáinak elkészítésére fordítottuk. Az volt az elgondolásunk, hogy nem csupán az eredeti tudáselit vizsgálat mintaéveiben szereplő 365 MTA tag ősfáját készítjük el, hanem minden megválasztott akadémikusét, aki 1920 és 1944 között élt. Ez összesen 467 MTA tagot jelentett, tehát 101 olyan akadémikust is, akiről eddig nem gyűjtöttünk adatokat. Ebben a rendkívüli feszített munkában, s egyáltalán a 467 ősfák elkészítésében és az online elérhető anyakönyvi adatbázisok alkotó hasznosításában nagymértékben támaszkodhattam kutatási asszisztensünkre, Takács Árpádra, akivel szerzőként együtt jegyezzük az elkészült adattárat.

Az ősfák egyébként legalább két tekintetben különböznek a családfától. Nem az első ismert őstől indul a jelen felé, hanem a vizsgálandó személytől indul visszafelé a történelmi időben. Másrészt nem tüntet fel minden elágazást, minden testvért, hanem nemzedékről nemzedékre haladva mindig csak a két nembeli szülőket. Ebben a tekintetben kivételt csak a komoly tudományos teljesítményt felmutató testvérekkel, gyerekekkel, családtagokkal tettünk. A családhoz tartozó MTA tagokat, egyetemi tanárokat mindenképpen számba vettük.

Adattárunkban az egyes személyek szócikkeinek a szerkezete a következő. A név, névváltozat, névváltoztatás utáni sorban feltüntetjük a professziót, a tudományágat. A következő sor az MTA tagság adatait rögzíti. Ezután jön a születési hely és időpont, az elhalálozás helye és időpontja, valamint a temetői nyughely. Ezek az alapadatok az azonosításhoz szükségesek, de egyébként magukról az akadémikusokról ennél több információt azért nem láttunk szükségesnek közölni, mert *A Magyar Tudományos Akadémia tagjai 1825-2002* című háromkötetes kitűnő életrajzi lexikon bőséges, megbízható életrajzokat közölt az MTA minden 2002-ig megválasztott tagjáról. Ezt mindössze három adattal egészítjük ki a szócikk végén. Az egyik az akadémiai tag vallása, másik a házastársa, harmadik a középiskolára vonatkozó információ. (Mindháromra a felekezeti-művelődési alakzathoz való kötődés alakulása szempontjából is szükség van.)

A családtagok adatai előtti nemesség címszónál csak az apai család nemességére, a nemességadományozás és a nemességigazolások időpontjára, az adományozott illetve a használt nemesi előnévre vonatkozó adatokat közöljük. Ha az anyai

ági felmenők vagy az apai elágazások nemességére van információnk, azt ott, a személyes adatok között adjuk meg.

A felmenő családtagok sorrendjét az apával kezdjük. Ezt követi az apai nagyapa, majd az apai nagyanya. Ezután jönnek az apai nagyapa szülei: apai dédapa I., illetve apai dédanya I. megnevezéssel, majd az apai nagyanya szülei apai dédapa II. és apai dédanya II. névvel. Az apai ág után az anyával indítva az anyai ág hasonló rendszerű leírása következik. Ehhez képest természetesen lehet adathiány is. Másrészt viszont törekszünk arra, hogy a dédszülön is túllépjünk, ha lehetséges, s ha szükséges abból a célból, hogy legalább az apa vonalán megtaláljuk azt az első nemzedéket, amellyel a család belépett a tanultak rendjébe (ezen legalább a középiskolázásban való részvételt értjük). A továbblépés lehetséges formulája például: apai dédapa I. apja vagy apai dédanya I. nagyapja stb.

Amennyiben a források ezt lehetővé teszik, az ősfákon szereplő minden személynél a következő adatok közlésére törekszünk: név, névváltozat a magyar írásmód szerint; felekezet, felekezetváltás lehetőleg időponttal; születési hely, az esetleges névváltozatok mellett is mindig szerepelnie kell a történeti Magyarország 1913-as helységnévtárában szereplő megnevezésnek, az akkori közigazgatási rendszer szerinti megyebesorolással, s a puszták esetében tisztázni kell, hogy melyik közigazgatási egységhez tartozott (a megyékhez tartozást egy-egy szócikk esetében csak a helységnév első előfordulásánál tüntetjük fel); születési időpont, év, hó, nap pontossággal, bizonytalanság esetén k(örül) toldalékkal; elhalálozás helye, ideje a születéshez hasonló módon; házasságkötés lehetőleg helynévvel, dátummal (mindig a feleségeknél adjuk meg, s közöljük, ha bármelyik fél részéről özvegység vagy válás miatt második házasságról van szó); férfiak esetében az alapadatokat a társadalmi státusz/foglalkozás rövid megnevezése követi; akinél vannak adataink, lényegre törő tömörséggel ismertetjük az életpályát: a leírásnak tartalmaznia kell a közép- és a felsőfokú iskolázásra vonatkozó adatokat, az iskolai intézmények azonosítható megnevezésével – a külföldi peregrinációt – az életpálya helyszíneit – a pályán való előrehaladást (lehetőleg dátumokkal) – a szellemi teljesítményeket – az etnikumra, etnokulturális háttérre, nyelvi beágyazódásra, annak változására vonatkozóan fellelt adatokat – az esetleges politikai aktivitást – a szerepvállalást az 1848-49-es szabadságharcban – az egyházi, egyháztársadalmi pozíciókat, az egyházas szervezetekben való részvételt.

A testvére(i) címszót csak akkor vesszük fel, ha tudományos pályát futottak be, s egyetemi tanárok vagy akadémikusok voltak. A vallás címszónál mindig feltüntetjük az esetleges felekezetváltást lehetőleg pontos időponttal. A feleség esetében törekszünk arra, hogy a személyes alapadatokon kívül közöljük a feleség szüleinek adatait is, különös tekintettel felekezeti hovatartozásukra és az após foglalkozására/társadalmi státuszára. A gyermeke(i) címszót csak azokban az esetekben használjuk, ha tudományos pályán működtek, s egyetemi tanári vagy akadémikusi pozíciót értek el. A középiskola címszónál, amennyiben iskolaváltás is történt, tüzetesen leírjuk, hogy melyik osztályt melyik iskolában végezte, s mikor és hol érettségizett.

Felsorolásunkban most az ideális célkitűzést írtuk le, ezeket azonban az egyes személyeknél a források bőségétől vagy korlátozottságától függően egyenetlenül sikerült megvalósítani, s így az egyes szócikkek terjedelme is erősen különböző.

Az így elkészült adattárunk I. része lett immár nyomdakész könyvünk (Kovács I. G. – Takács Á. 2018) második szerkezeti egysége. Itt közöljük a protestáns származású

akadémikusok ősfáit: 86 református, 66 evangélikus, 7 unitárius. Könyvünk tehát a következő két világháború közötti 159 MTA tag ősfáját tartalmazza:

Reformátusok

Áprily Lajos (1887-1976)
Ballagi Aladár (1853-1928)
Baló József (1895-1979)
Balogh Ernő (1890-1964)
Balogh Jenő (1864-1953)
Barabás Samu (1855-1940)
Baros Gyula (1876-1936)
Bartók György (1882-1970)
Bay Zoltán (1900-1992)
Beöthy Zsolt (1848-1922)
Bernát István (1854-1942)
Bethlen István gr. (1874-1946)
Buza László (1885-1969)
Csánki Dezső (1857-1933)
Császár Elemér (1874-1940)
Császár Elemér (1891-1955)
Csűry Bálint (1886-1941)
Darányi Ignác (1849-1927)
Darkó Jenő (1880-1940)
Dékány István (1886-1965)
Dézsi Lajos (1868-1932)
Fellner Frigyes (1871-1945)
Finkey Ferenc (1870-1949)
Finkey József (1889-1941)
Fröhlich Izidor (1853-1931)
Fröhlich Pál (1889-1949)
Gyalókay Jenő (1874-1945)
Győrffy István (1880-1959)
Győrffy István (1884-1939)
György Endre (1848-1927)
Győry Tibor (1869-1938)
Harkányi Béla (1869-1932)
Hegedüs István (1848-1925)
Hegedüs Lóránt (1872-1943)
Horváth János (1878-1961)
Ilosvay Lajos (1851-1936)
Illyés Géza (1870-1951)
Jakab Ödön (1854-1931)
Kandó Kálmán (1869-1931)

Károlyi Árpád (1853-1940)
Kéky Lajos (1879-1946)
Keményfy János (1875-1943)
Kerecsényi Dezső (1898-1945)
Kerékjártó Béla (1898-1946)
Kolosváry Bálint (1875-1954)
Kolosváry Sándor (1840-1922)
Komáromy András (1861-1931)
Konkoly-Thege Gyula (1876-1942)
Kozma Andor (1861-1933)
Laky Dezső (1887-1962)
Magyary-Kossa Gyula (1865-1944)
Marton Géza (1880-1957)
Mészöly Gedeon (1880-1960)
Mitrovics Gyula (1871-1965)
Nagy Gyula (1849-1924)
Nagy Lajos (1897-1946)
Nagy Miklós (1881-1962)
Németh Gyula (1890-1976)
Ravasz László (1882-1975)
Révész Imre (1889-1967)
Réz Mihály (1878-1921)
Riesz Frigyes (1880-1956)
Schmidt Henrik (1877-1953)
Sebestyén Gyula (1864-1946)
Szabó István (1898-1969)
Szabolcska Mihály (1861-1930)
Szádeczky-Kardoss Lajos (1859-1935)
Szász Károly (1865-1950)
Szászy Béla (1865-1931)
Szent-Györgyi Albert (1893-1996)
Szentpétery Zsigmond (1880-1952)
Szidarovszky János (1881-1947)
Szilády Áron (1837-1922)
Szilágyi Loránd (1908-1974)
Tokody László (1898-1964)
Tóth Lajos (1876-1936)
Tury Sándor Kornél (1892-1971)
Tuzson János (1870-1943)
Vámosy Zoltán (1868-1953)
Varga Lajos (1890-1963)

Vikár Béla (1859-1945)
Zelovich Kornél (1869-1935)
Zsigmond Ferenc (1883-1949)

Evangélikusok

Alföldi András (1895-1981)
Bánki Donát (1859-1922)
Benczúr Gyula (1844-1920)
Bláthy Ottó Titusz (1860-1939)
Bókay János (1858-1937)
Bruckner Győző (1877-1962)
Buzágh Aladár (1895-1962)
Domanovszky Sándor (1877-1955)
Erekly István (1876-1943)
Fabinyi Rudolf (1849-1920)
Fabinyi Tihamér (1890-1953)
Fest Sándor (1883-1944)
Filarszky Nándor (1858-1941)
Gaál Jenő (1846-1934)
Gombocz Endre (1882-1945)
Gombocz Zoltán (1877-1935)
Gratz Gusztáv (1875-1946)
Győry Tibor (1869-1938)
Heinrich Gusztáv (1845-1922)
Hornyánszky Gyula (1869-1933)
Horváth Henrik (1888-1941)
Illyefalvi I. Lajos (1881-1944)
Kerpely Kálmán (1864-1940)
Krompecher Ödön (1870-1926)
Lehr Albert (1844-1924)
Mágócsy-Dietz Sándor (1855-1945)
Mályusz Elemér (1898-1989)
Manninger Rezső (1890-1970)
Markó Árpád (1885-1966)
Mauritz Béla (1881-1971)
Melich János (1872-1963)
Mikola Sándor (1871-1945)
Moór Gyula (1888-1950)
Moravcsik Ernő Emil (1858-1924)

Moravcsik Gyula (1892-1972)
Papp Ferenc (1871-1943)
Pecz Vilmos (1854-1923)
Pekár Dezső (1873-1953)
Pekár Gyula (1867-1937)
Pekár Imre (1838-1923)
Petz Gedeon (1863-1943)
Polner Ödön (1865-1961)
Pukánszky Béla (1895-1950)
Rohringer Sándor (1868-1945)
Scherffel Aladár (1865-1939)
Schréter Zoltán (1882-1970)
Schulek Elemér (1893-1964)
Soós Lajos (1879-1972)
Surányi-Unger Tivadar (1898-1973)
Telegdi-Róth Károly (1886-1955)
Thienemann Tivadar (1890-1995)
Thirring Gusztáv (1861-1941)
Tolnai Vilmos (1870-1937)
Tomesányi Móric (1878-1951)
Váczy Péter (1904-1994)
Vitális István (1871-1947)
Vladár Gábor (1881-1972)
Wellmann Oszkár (1876-1943)
Zechmeister László (1889-1972)
Zimmermann Ágoston (1875-1963)
Zsilinszky Mihály (1838-1925)
Zsirai Miklós (1892-1955)

Unitáriusok

Bartók Béla (1881-1945)
Fekete Zoltán (1877-1962)
Gelei József (1885-1952)
Gyulai Zoltán (1887-1968)
Jakabházy Zsigmond (1867-1945)
Kozma Ferenc (1844-1920)
Pálfy Móric (1871-1930)

Ezek közül példaként két református és két evangélikus akadémikus viszonylag részletesebb ősfáját mutatjuk be.

Mészöly Gedeon

nyelvész

MTA tagság: I. 1921. máj. 8., tanácskozó 1949. okt. 31., I. tagsága visszaállítva 1989. máj. 9.

(Tabajd, Fejér m., 1880. június 10. – Budapest, 1960. május 29. A sárbogárdi „Mészöly-temetőben” nyugszik.)

Nemesség: 15. századi eredetű birtokos nemes család, 1638-ban III. Ferdinándtól kaptak címeres levelet, majd 1721-ben III. Károlytól. 1735-ben Sárbogárdon vettek nemesi birtokot. Előnév: bogárdi.

Apja: Mészöly Pál (ref., Tabajd, 1839. márc. 4. – Tabajd, 1913. okt. 2.) Református lelkész. A nagykőrösi ref. gimn.-ban tanult, Arany János tanítványa volt, majd a bp.-i teológiát végezte. Nyelvismerete: görög, latin, olasz, angol, francia. Apja örökébe lépve 1862-től haláláig tabajdi lelkész volt. A vértessaljai ref. egyházmegyének pénztárnoka és tanácsbírája.

Apai nagyapja: Mészöly András (ref., Sárbogárd, Fejér m., 1793. máj. 18. – Tabajd, 1862) Református lelkész. A debreceni ref. kollégium gimnáziumának elvégzése után 1808-ban subscribált. 1819-ben ordinálták s 1822-ben lett ref. lelkész Bodmérén. Ő építette Bodmér első ref. templomát 1827-ben, majd haláláig Tabajdon szolgált.

Apai nagyanyja: kőrösi Medgyesi Judit (ref., Nagykörös, 1797. dec. 16. – Tabajd, 1887.) Házasságkötés: Nagykörös, 1823. máj. 27.

Apai dédapa I.: Mészöly Gergely (ref., 1753-1819) Sárbogárdi földbirtokos. 1771-től, mint iskolán kívül lakó diák (publicus), bölcsészeti, matematikai és teológiai tárgyakat hallgatott a debreceni ref. kollégiumban.

Apai dédanya I.: Hollósy Judit (ref.)

Apai dédapa II.: Medgyesi Pál (ref.) Nagykőrösi református lelkész, aki családja 1642-ben III. Ferdinándtól kapott nemességét Szabolcs megye bizonyítványa alapján 1796-ban Pest megyében kihirdettette.

Apai dédanya II.: Gonda Katalin (ref.)

Anyja: görzsönyi Farkasdy Laura (ref., Kápolnásnyék, Fejér m., 1849. ápr. 15. - 1909. szept. 27.) Veszprém megyei nemes família, amelyik a 14. századtól szerepel. A 17. században nádori adományosok voltak.

Anyai nagyapja: görzsönyi Farkasdy Károly (ref., Apáczsakállás, Komárom m., 1817. dec. 25. - Gárdony, Fejér m., 1890. febr. 14.) A modori evangélikus, majd a pápai református gimnáziumban tanult. 1834-ben ugyanitt írta alá az iskola törvényeit. 1845-ben szentelték fel nagymarosi (Hont m.) lelkésznek. Szolgált Kápolnásnyéken, Gárdonyban, Seregélyesen (Fejér m.), majd évtizedekig újra Gárdonyban. A vértessaljai egyházmegye tanácsbírája volt.

Anyai nagyanyja: Rakits Teofánia/Anna/Fanni (ref., 1826 – Gárdony, 1908. aug. 15.) Házasságkötés: 1848.

Anyai dédapa I.: görzsönyi Farkasdy István (ref., Alsógörzsöny, Veszprém m., 1791-) Iskolamester, lévita. 1803-ban iratkozott be a pápai ref. kollégium gimnáziuma grammatikai osztályába, 1810-ben írta alá az akadémiai tagozat törvényeit. Komárom megyében

praeceptor volt Mocsán, iskolamester Apácaszakállason (1817-1836), majd lévita és jegyző Marcelházán (1836-1848).

Anyai dédanya I.: Nagy Sára (ref.)

Anyai dédapa I. apja: görzsönyi Farkasdy István (ref.) Alsógörzsönyben gazdálkodott.

Anyai dédanya I. apja: Nagy János (ref., Somlóvecse, Veszprém m., 1753 – Kisújfalu, Esztergom m., 1835) Református lelkész. Karcagi református gimnáziumi tanulmányok után a debreceni református kollégiumban végezte akadémiai tanulmányait. A Nyitra megyei Vágfarkasdon volt rektorián (1783-). 1788-ban szentelték fel, ekkortól haláláig Kisújfalu lelkésze volt.

Anyai dédanya I. anyja: Baka Klára (ref.) Baka István felsőfegyverneki (Hont m.) és nagysallói (Bars m.) református lelkész, barsi esperes leánya, Baka István iskolarektor unokája.

Anyai dédapa II.: Rakics János

Anyai dédanya II.: Vajna Anna

Vallása: ref.

Felesége: szentgyörgyvölgyi Magay Berta (ref., Baja, 1888 – Bp., 1983. nov. 7.) Apja Magay Sándor (ref.) Szabadkai kir. törvényszéki bíró, majd bajai, később kunszentmiklósi járásbíró, táblai bírói címmel és jelleggel. Anyja técsői Téchy Berta (ref.). Házasságkötés: 1916. júl. 16.

Gyermeke: Mészöly Dezső (ref., Bp., 1918. aug. 27. – Bp., 2011. okt. 11.) Kossuth-díjas (1999) író, műfordító, irodalomtörténész. Felesége: torboszlói Bereczky Erzsébet, Bereczky Albert (1893-1966) dunamelléki református püspöknek, zsinati elnöknek a leánya.

Középiskola: 1890-1898: nagykőrösi ref. gimn., I-VIII. oszt. magántanulóként; érettségi uott., 1898. jún. 22.

Vargha Gyula

statisztikus, költő, politikus

MTA tagság: I. 1892. máj. 5., r. 1907. máj. 13., t. 1923. máj. 11., másodelnök 1928. máj. 18.-1929. máj. 2.

(Káva, Pest m., 1853. november 4. – Budapest, 1929. május 2.; a Kerepesi úti temetőben nyugszik.)

Nemesség: A család őse Kapitány Varga András 1633-ban II. Ferdinánd királytól kapott nemeslevelet, melyet Borsod megye hirdetett ki. Az előnevet adó görzsönyi birtokot Veszprém megyében fia, Balázs szerezte. A mezőörsi ágat az ő fia, András alapította. Előnév: görzsönyi.

Apja: Vargha János (ref., Tata-Tóváros, Komárom m., 1804. jún. 10. - Káva, Pest m., 1886. jan. 18.) Ügyvéd, földbirtokos. A debreceni református kollégiumban végezte a gimnáziumot, s ugyanott 1822-ben írta alá az akadémiai tagozat törvényeit. 1829-1830-ban jogot tanult itt, majd Pesten volt joghallgató. Az ügyvédi vizsgát 1831-ben tette le. Öröklött

földjeit eladva a Pest megyei Káván és Bényén szerzett kisebb birtokot. Itt letelepedve 1848-ig ügyvédi tevékenységet folytatott. A helybeli birtokos Puky-család ügyvédi tanácsadójaként is működött. A szabadságharcban mint nemzetőr káplár vett részt. A kávai közbirtokosság jegyzője és pénztárnoka volt. 1861-ben vármegyei bizottsági taggá, s Pesti járási adószedővé választották.

Apai nagyapja: Vargha Mihály (ref., 1768 – Tata, 1824) Nemesi birtokos. Házassága után Tatán telepedett le. Földjei voltak Görzsönyben, szőlője Neszmélyen, háromköves malma Tatán.

Apai nagyanyja: dancsházi Nagy Sára (ref., Tata-Tóváros, 1763 - 1828) Házasságkötés: 1801.

Apai dédapa I.: Vargha János (ref., Mezőörs, Győr m., 1730 – Mezőörs, 1781) Nemesi birtokos. Nagyapja, Vargha András a nemességszerző unokája volt, s 1651 után ő költözött a Győr megyei Mezőörsre, megalapítva a család mezőörsi ágát.

Apai dédanya I.: görzsönyi Farkasdi Anna (ref.) Házasságkötés: 1759. Nagyapja nádori adományos volt. Veszprém megyei família, amelyik a 14. századtól szerepel.

Apai dédapa II.: dancsházi Nagy János (ref., - Dömsöd, 1769) Dömsödi református lelkész és esperes volt.

Apai dédanya II.: Szabó Erzsébet (ref.) Házasságkötés: 1736. Tatán birtokos 17. századi birtokadományos család.

Anyja: zsarolyáni Márton Sára (ref., Monor, 1813. aug. 23. - Üllő, 1899. nov. 11.) Házasságkötés: 1848. máj. 18. A Szabolcs megyei, 15. századi eredetű Márton családból származott, amely család az Árpád-kori Bereg megyei Kerepeczy-családból ágazott ki.

Anyai nagyapja: zsarolyáni Márton Benjámín (ref., Monor, 1775. márc. 14. – Monor, 1841. 1841. ápr. 24.) Vasadpusztán bérelt birtoka, Monoron szőlője volt.

Anyai nagyanyja: vezekényi Bokros Judit (ref., Monor, 1783. okt. 16. – Tószeg, Pest m., 1859. máj. 6.) Házasságkötés: 1801. febr. 16.

Anyai dédapa I.: zsarolyáni Szoboszlay Márton Sámuel (ref., Cegléd, Pest m., 1734. márc. 14. – Monor, 1816. jan. 8.) Hites ügyvéd. A debreceni ref. kollégiumban tanult, 1750-ben írta alá az iskola törvényeit. Pesten is tanult s megszerezte az ügyvédi oklevelet. 1762-ben Pándon rektor, 1765-ben pedig Monor mezőváros főjegyzője. Majd emellett a nagyréthi Darvas-család jószágigazgatója is lett. Birtokot is kapott, de bérelt földjei is voltak. 1804-ben Sztármár megye a család nemességét és az 1590-ben új adományt nyert zsarolyáni Márton-családtól való származását elismerte s Pesten 1807-ben kihirdette. A Szoboszlay név elhagyását kérték, amely apjukra csak azért ragadt, mert (Hajdú)Szoboszlóról jött.

Anyai dédanya I.: Munkátsy Anna (ref., 1740- Pánd, 1822. ápr. 1.) Házasságkötés: 1760. jan. 9.

Anyai dédapa I. apja: zsarolyáni Szoboszlay Márton Mihály (ref., Hajdúszoboszló, Hajdú m., 1699 – Cegléd, 1759) A Szabolcs megyében honos Márton családból ő telepedett le először Cegléden. A debreceni református kollégium növendéke volt s 1723-ban a ceglédi ref. iskola rektor-professzorának hívták meg. 1724-ben ő készítette a főiskolai szintre emelt iskola új törvényeit. (A Helytartótanács 1753-ban tiltotta meg a grammatikai szintnél magasabb főiskolai szint működését.) 1725-ben a város jegyzőjévé választották, amelyet 1730-ig töltött be. Többször városi főbíró is volt: 1734, 1737, 1739, 1750, 1756. 1753-ban a ceglédi református egyház szenátora. Jegyző korában kezdett gazdálkodni, jobbágyföldet szerzett s Cegléd egyik legvagyonosabb embere lett.

Anyai dédapa I. anyja: Borbély Sára (ref. – Cegléd, 1788. márc.) Házasságkötés: 1732. dec. 27.

Anyai dédapa II.: vezekényi Bokros András (ref.) Monori bíró. Nemesség kelte: 1590.

Anyai dédanya II.: Szalay Sára (ref.)

Vallása: ref.

Felesége: szemerjai Szász Póla (Polixénia) (ref., Szabadszállás, 1863. okt. 15. – Sopron, 1947. szept. 18.) Író. Házasságkötés: Bp., 1882. jan. 16. Apja: Szász Károly (ref., Nagyenyed, Alsó-Fehér m., 1829. jún. 15. - Bp., 1905. okt. 15.) Tanár, költő, író, dunamelléki ref. püspök, az MTA tagja volt. Anyja: barátosi Bibó Antónia (ref., 1837 – Bp., 1900. márc. 15.). Testvére: Szász Károly (ref., Szabadszállás, 1865. nov. 11. – Bp., 1950. márc. 21.) író, VKM tisztviselő, politikus az MTA tagja volt.

Középiskola: 1863-1865: I-II. oszt.: apja tanította otthon, magánvizsgát tett; 1865-1871: budapesti református főgimnázium, III-VIII. oszt.; érettségi uott. 1871

Gombocz Zoltán

nyelvész

MTA tagság: I. 1905. máj. 12., r. 1922. máj. 11., ig. 1933. máj. 19., az I. oszt. elnöke 1933. máj. 16.-1935. máj. 1.

(Sopron, Sopron m., 1877. június 18. – Budapest, 1935. május 1.; a Kerepesi úti temetőben nyugszik.)

Nemesség: A család 1625-ben kapott címeres nemes levelet. Előnév: gederéci.

Apja: Gombocz Miklós (evang., Bábony, Somogy m., 1844. aug. 27. – Bp., 1922. ápr. 15.) Evangélikus lelkész, középiskolai tanár. A soproni evang. líceumban végezte a gimnáziumot (1857-1865) és a teológiát (1865-1868). 1868-1869-ben a hallei egyetemen hallgatott teológiát. Rövid segédlelkészség és bonyhádi evangélikus algimnáziumi tanárság után 1870-től 1873-ig a Vas megyei Beleden volt evangélikus lelkész. 1873-tól 1904-ig a soproni evangélikus líceum történelem és bölcsészet tanára, 1892-től 1904-es nyugalomba vonulásáig igazgatója. Budapestre költözve 1904-től 1915-ig az Országos Nőképző Egyesület leánygimnáziumának igazgatója volt.

Apai nagyapja: Gombocz István (evang., Bábony, 1818. szept. 27.-) Nemesi közbirtokos. Fia hallei egyetemi anyakönyvi bejegyzése szerint: Grundbesitzer/földbirtokos.

Apai nagyanyja: Csengey Anna (evang., Várpalota, Veszprém m., 1822. okt. 2.-)

Apai dédapa I.: nemes Gombocz Miklós (evang.) Bábonyi nemesi közbirtokos.

Apai dédanya I.: Varga Zsuzsanna (evang.)

Apai dédapa II.: Csengei János (evang.) Várpalotai szűrszabó mester.

Apai dédanya II.: Gyalog Zsuzsanna (evang.)

Anyja: Lehr Berta (evang., Sárszentlőrinc, 1851. júl. 16. – Bp., 1931. jan. 8.) Házasságkötés: 1870. okt. 27. Testvére, Lehr Albert (evang., 1844. ápr. 25. – Bp., 1924. jún. 9.) nyelvész, tanár, az MTA tagja volt. Másik testvérének, Lőrinczi-Lehr Zsigmond (evang., Sárszentlőrinc, 1841. szept. 1. – Pozsony, 1871. szept. 3.) evangélikus lelkésznek, a

pozsonyi evangélikus líceum tanárának a fia volt Tolnai Vilmos (Pozsony, 1870. júl. 24. – Sopron, 1937. júl. 29.) a pécsi egyetem tanára, aki az MTA tagja volt.

Anyai nagyapja: Lehr András (evang., Gyöng, Tolna m., 1807. dec. 31. – Sopron, 1873. szept. 3.) Valószínűleg a soproni evangélikus líceumban tanult. 1831-től tanár volt a sárszentlőrinci evang. kisgimnáziumban (1831-ben Petőfit is tanította). 1853-ban meghívták a soproni evangélikus líceum főgimnáziuma tanárának. Haláláig itt tanított.

Anyai nagyanyja: Schleining Mária (evang., Izmény, Tolna m., 1815. máj. 1.-) Házasságkötés: Gyöng: 1833. Testvére a tolnai evang. egyházmegye esperese, Schleining Károly volt.

Anyai dédapa I.: Lehr András (evang., Kistormás, Tolna m., 1783. máj. 1. – Borosjenő, Arad m., 1845. júl. 25.) Apjával együtt költöztek Kistormásról Gyöngre, ahol vaskereskedést nyitottak. (Vízépítő mérnökként dolgozó Lajos fiánál érte a halál.)

Anyai dédanya I.: Lágler Mária Erzsébet (evang., Kistormás, 1784 k.-) Házasságkötés: Gyöng: 1805. febr. 12.

Anyai dédapa II.: Schleining János (evang.) Hites jegyző/falusi nótárius Izményben.

Anyai dédanya II.: Schmirmund Katalin (evang.) Házasságkötés: Izmény, 1814. máj. 19.

Anyai dédapa I. apja: Lehr János Lajos (evang., Kistormás, 1743. márc. 17.-) Kauf- und Handelsmann, András fiával költözött Kistormásról Gyöngre, ahol vaskereskedést nyitottak.

Anyai dédapa I. anyja: Gerhard Katalin Borbála (evang., Kistormás -) Házasságkötés: 1764. máj. 10. Egy iparosmester lánya volt.

Anyai dédapa I. nagyapja: Löhr János Bálint (evang.) 1724-ben települt le a németországi Wiesbadenből a Tolna megyei Kistormáson. Családja egyike volt az Apponyi György gróf által a török után pusztán maradt faluba telepített 90 német családnak.

Anyai dédanya I. apja: Lágler György (evang., Németzsidány, Sopron m., 1755. ápr. 18. -) Sopronban, Pozsonyban és Wittenbergben (1781-1783) tanult. Evangélikus lelkész volt Kistormáson (1783-1803).

Anyai dédanya I. anyja: Kiss Katalin (evang.), muhai Kiss Péter gyöngyösi evangélikus lelkész leánya.

Anyai dédapa II. apja: Schleining Henrik (evang.) Gyöng, Tolna m.

Anyai dédapa II. anyja: Bragin Erzsébet (evang.)

Anyai dédanya II. apja: Schmirmund János (evang.) Evangélikus iskolatanító a Baranya megyei Dunaszekcsőn.

Anyai dédanya II. anyja: Schwindin Katalin (evang.)

Testvére: Gombocz Endre (evang., Sopron, 1882. jún. 9. – Bp., 1945. jan. 16.) botanikus, középiskolai tanár, muzeológus, a M. Nemzeti Múzeum igazgatója az MTA tagja volt.

Vallása: evang.

Nőtlen

Középkola: 1887-1895: soproni evangélikus líceum, I-VIII. oszt.; érettségi uott. 1895

Petz Gedeon

nyelvész, germanista

MTA tagság: I. 1895. máj. 10., r. 1920. máj. 5., t. 1934. máj. 11.

(Harka, Sopron m., 1863. november 24. – Budapest, 1943. december. 21.; a Farkasréti temetőben nyugszik.)

Apja: Petz Ernő (evang., Sopron, 1839. ápr. 13. – Harka, 1866. nov. 12.) Evangélikus lelkész.

A soproni evangélikus líceumban végezte a gimnáziumot, majd 1858-as érettségije után a bölcséleti-teológiai tagozatot. A jénai és a berlini egyetemen teológiát hallgatott. Rövid mezőberényi (Békés m.) és pozsonyi szolgálat után Harkán lett evangélikus lelkész. Korai halála után a püspök nagyapja gondoskodott Petz Gedeon neveltetéséről.

Apai nagyapja: Petz Lipót (evang., Sopron, 1794. febr. 15. – 1840. ápr. 16.) Evangélikus lelkész. A soproni evangélikus líceumban végezte a gimnáziumot valamint bölcséleti és teológiai tanulmányait. Három szemeszteren át teológiát tanult a jénai egyetemen. Győrben az evangélikus kisgimnázium rektora lett (1817-1819), majd 1821-től 1829-ig harmadik lelkész. 1829-ben tanárnak választották a soproni líceumba, majd soproni harmadik lelkész lett, s emellett a teológiai intézet professzora.

Apai nagyanyja: Bergmann Zsuzsanna (evang., Szárazd, Tolna m., 1803. jún. 19.-) Házasságkötés: Szárazd, 1820. jún. 29.

Apai dédapa I.: Petz Sámuel (evang. – Sopron, 1831. máj. 19.) 1783-tól soproni polgár, posztónyíró. Apja, Dániel és nagyapja, Lipót szintén soproni polgárok és posztónyírók voltak.

Apai dédanya I.: Kreichlin Katalin (evang. – Sopron, 1800. ápr. 2.) Házasságkötés: Sopron, 1791. júl. 24.

Apai dédapa II.: Bergmann Gottlieb/Teofil (evang., Sopron, 1767. máj. 29.-) Evangélikus lelkész. A soproni evangélikus líceumban és a jénai egyetemen tanult (1790-1791). 1793-ban ordinálták, s ekkortól evangélikus lelkész volt a Tolna megyei Szárazdon.

Apai dédanya II.: Wohlmuth Zsuzsanna (evang., Pöttelsdorf/Petőfalva, Sopron m.-) Testvére evangélikus lelkész volt.

Apai dédapa II. apja: Bergmann Keresztély (evang.) Üveges, 1765. ápr. 29-én nyert soproni polgárjogot.

Apai dédapa II. nagyapja: Bergmann Keresztély a szászországi Zittau polgára, posztókészítő volt.

Apai dédapa II. anyja: ... Mária Zsuzsanna (evang.- Sopron, 1786) Lieberth János Sámuel üveges özvegye. Házasságkötés: 1765. ápr. 14.

Apai dédanya II. apja: Wohlmuth Lipót (evang.) Pöttelsdorf/Petőfalva.

Anyja: Geduly Gizella (evang., Martonháza, Gömör m., 1841. márc. 31. -) Házasságkötés: 1863.

Anyai nagyapja: Geduly Lajos (evang., Nyitraszerdahely, 1815. ápr. 17. – Pozsony, 1890. jan. 29.) Evangélikus püspök, felsőházi tag. A losonci és az osgyáni evangélikus kisgimnáziumokban kezdte tanulmányait, amelyeket a selmecbányai evangélikus nagygimnáziumban folytatott. A bölcséletet a pozsonyi evangélikus líceumban végezte. Két évet tanult a bécsi protestáns teológiai intézetben. Martonházai, besztercebányai és pozsonyi

lelkész, s a zólyomi egyházmegye esperese volt, 1861-től pedig a dunáninnyi evangélikus egyházkerület püspöke. A bécsi teológiai fakultás díszdoktorává avatta (1883).

Anyai nagyanyja: Svehla Anna (evang., 1823 - Pozsony, 1881. jan. 20.) Evangélikus lelkész- és tanítócsaládból származott.

Anyai dédapa I.: Geduly János (evang., Losonctamási, Nógrád m., 1785. jún. 3. – Losonctamási, 1866. dec. 13.) Evangélikus lelkész. 1808-tól Wittenbergben tanult. 1811-től Nyitraszerdahelyen, majd Ábelfalván/Abelovón (Nógrád m.) szolgált. Végül 1830-tól 1856-os nyugdíjazásáig Losonctamási lelkésze volt.

Anyai dédanya I.: Petényi Éva Krisztina (evang., Ábelfalva/Abelovo, 1792. dec. 10. - Losonctamási, 1873. aug. 17.) Házasságkötés: 1813 k.

Anyai dédapa I. apja: Geduly János (evang., Losonctamási – Losonctamási, 1830. dec. 20.) Evangélikus lelkész, aki losonci tanítóskodás után, 1785 februárjától haláláig szülőfalujában, Losonctamásiban szolgált. A nógrádi egyházmegye pénztárnoka, jegyzője, majd alesperese, végül esperese volt.

Anyai dédapa I. anyja: Leitgeb Mária (evang.)

Anyai dédapa I. nagyapja: Gedulyi János (evang., 1729 – Losonctamási, 1783. febr. 16.) Fazekes mester, falusi bíró, helyi evangélikus egyházfelügyelő.

Anyai dédanya I. szülei: Petjaň Gábor (evang.) Ábelfalvai evangélikus lelkész és Nicolaides Anna (evang.)

Vallása: evangélikus

Nőtlen

Középiskola: 1873-1881: pozsonyi evangélikus líceum, I-VIII. oszt.; érettségi uott., 1881

Következő akadémiai adattári kötetünkben elemző tanulmánnyal kísérve a következő 308 – döntően római katolikus származású MTA tag ősfáját tesszük közzé:

Római katolikusok

Abay Gyula (1891-1978)

Áldásy Antal (1869-1932)

Alszeghy Zsolt (1888-1970)

Ambrus Zoltán (1861-1932)

Andrássy Géza (1856-1938)

Andrássy Gyula (1860-1929)

Angyal Dávid (1857-1943)

Angyal Pál (1873-1949)

Apáthy István (1863-1922)

Apponyi Albert (1846-1933)

Apponyi Sándor (1844-1925)

Babits Mihály (1883-1941)

Badics Ferenc (1854-1939)

Bajza József (1885-1938)

Balanyi György (1886-1963)

Balás Károly (1877-1971)

Balás P. Elemér (1883-1947)

Balogh Arthur (1866-1951)

Baranyai Lipót (1894-1970)

Bárzsi Géza (1894-1975)

Batthyány-Strattmann László (1870-1931)

Békefy Remig (1858-1924)

Békésy György (1899-1972)

Bella Lajos (1850-1937)

Berzeviczy Albert (1853-1936)

Bíró Vencel (1885-1962)

Bleyer Jakab (1874-1933)

Bódiss Jusztin (1863-1921)

Bodnár János (1889-1953)

Bodola Lajos (1859-1936)

Boér Elek (1898-1954)
 Böckh Hugó (1874-1931)
 Brisits Frigyes (1890-1969)
 Buchböck Gusztáv (1869-1935)
 Buday Kálmán (1863-1937)
 Buday László (1873-1925)
 Cholnoky Jenő (1870-1950)
 Concha Győző (1849-1933)
 Czettler Jenő (1879-1953)
 Csathó Kálmán (1881-1964)
 Csefkó Gyula (1878-1954)
 Csengery János (1856-1945)
 Csernoch János (1852-1927)
 Csiki Ernő (1875-1954)
 Dedek Crescens Lajos (1862-1933)
 Degen Árpád (1866-1934)
 Desseffy Aurél (1846-1928)
 Divald Kornél (1872-1931)
 Divéky Adorján (1880-1965)
 Doby Géza (1877-1968)
 Dudich Endre (1895-1971)
 Eckhardt Sándor (1890-1969)
 Eckhart Ferenc (1885-1957)
 Egerváry Jenő (1891-1958)
 Endródi Sándor (1850-1920)
 Entz Géza (1875-1943)
 Erdélyi László (1868-1947)
 Erdey-Grúz Tibor (1902-1976)
 Esterházy Miklós (1869-1920)
 Esterházy Pál (1901-1989)
 Farkas Gyula (1847-1930)
 Farkas Lajos (1841-1921)
 Fejérpataky László (1857-1923)
 Fekete Jenő (1880-1943)
 Fekete Lajos (1891-1969)
 Fényi Gyula (1845-1927)
 Ferdinándy Geyza (1864-1924)
 Fettich Nándor (1900-1971)
 Finácz Ernő (1860-1935)
 Fógel József (1884-1941)
 Forster Gyula (1846-1932)
 Földes Béla (1848-1945)
 Förster Aurél (1876-1962)
 Fraknói Vilmos (1843-1924)
 Gajzágó László (1883-1953)
 Gáldi László (1910-1974)
 Gárdonyi Géza (1863-1922)
 Giesswein Sándor (1856-1923)
 Gombos Ferenc Albin (1873-1938)
 Gróh Gyula (1886-1952)
 Grosschmid Béni (1852-1938)
 Grosschmid Lajos (1886-1940)
 Gulyás Pál (1881-1963)
 Gyomlay Gyula (1861-1942)
 György Lajos (1890-1950)
 Gyóry Tibor (1869-1938)
 Habsburg József Ágost (1872-1962)
 Hajnal István (1892-1956)
 Hankó Vilmos (1854-1923)
 Haraszti Gyula (1858-1921)
 Hauszmann Alajos (1847-1926)
 Házi Jenő (1892-1986)
 Heinlein István (1874-1945)
 Hekler Antal (1882-194)
 Heller Erik (1880-1958)
 Heller Farkas (1877-1955)
 Herczeg Ferenc (1863-1954)
 Herzog Ferenc (1879-1952)
 Herzog József (1880-1941)
 Hollós László (1859-1940)
 Holub József (1885-1962)
 Hóman Bálint (1885-1951)
 Hoór-Tempis Mór (1867-1944)
 Horger Antal (1872-1946)
 Horváth Cyrill (1865-1941)
 Horváth Géza (1847-1937)
 Hubay Jenő (1858-1937)
 Huszti József (1887-1954)
 Hutyra Ferenc (1860-1934)
 Hüttl Dezső (1870-1945)
 Inkey Béla (1847-1921)
 Irk Albert (1884-1952)
 Issekutz Béla (1886-1979)
 Istvánfi Gyula (1860-1930)
 Ivánka Endre (1902-1974)
 Iványi Béla (1878-1964)
 Jakubovich Emil (1883-1935)
 Jáky József (1893-1950)

Jancsó Benedek (1854-1930)
 Jankovich Béla (1865-1939)
 Jánosi Béla (1857-1921)
 Jánossy Dénes (1891-1966)
 Jávorka Sándor (1883-1961)
 Jendrassik Ernő (1858-1921)
 Jendrassik György (1898-1954)
 Johan Béla (1889-1983)
 Kaán Károly (1867-1940)
 Karácsonyi János (1858-1929)
 Károlyi Gyula (1871-1947)
 Kégl Sándor (1862-1920)
 Kelemen Krizosztón (1884-1950)
 Kenéz Béla (1874-1946)
 Kenyeres Balázs (1863-1940)
 Kertész Kálmán (1867-1922)
 Kétly Károly (1839-1927)
 Klebelsberg Kunó (1875-1932)
 Klemm Antal (1883-1963)
 Klupathy Jenő (1861-1931)
 Kmoskó Mihály (1876-1931)
 Kniezsa István (1898-1965)
 Koch Antal (1843-1927)
 Kodály Zoltán (1882-1967)
 Kollányi Ferenc (1863-1933)
 Koltay-Kästner Jenő (1892-1985)
 Konek Frigyes (1867-1945)
 Korányi Sándor (1866-1944)
 Kornis Gyula (1885-1958)
 Kovács Alajos (1877-1963)
 Kováts Ferenc (1873-1956)
 Kováts Gyula (1849-1935)
 Kövesligethy Radó (1862-1934)
 Krenner József (1839-1920)
 Kuncz Jenő (1844-1926)
 Kuncz Ödön (1884-1965)
 Kuzsinszky Bálint (1864-1938)
 Kürschák József (1864-1933)
 Láng Nándor (1871-1952)
 Laziczius Gyula (1896-1957)
 Lechner Károly (1850-1922)
 Lénárd Fülöp (1862-1947)
 Lenhossék Mihály (1863-1937)
 Lepold Antal (1880-1971)
 Ligeti Lajos (1902-1987)
 Lóczy Lajos (1849-1920)
 Lukinich Imre (1880-1950)
 Madzsar Imre (1878-1946)
 Magyary Géza (1863-1928)
 Mailáth József (1858-1940)
 Márai Sándor (1900-1989)
 Marek József (1868-1952)
 Márki Sándor (1853-1925)
 Matlekovics Sándor (1842-1925)
 Mattyasovszky Miklós (1875-1939)
 Maucha Rezső (1884-1962)
 Mauthner Nándor (1879-1944)
 Méhely Lajos (1862-1953)
 Menyhárth Gáspár (1868-1940)
 Mihailich Győző (1877-1966)
 Mihalik József (1860-1925)
 Miskolczy Dezső (1894-1978)
 Miskolczy Gyula (1892-1962)
 Mócsy János (1895-1976)
 Molnár Kálmán (1881-1961)
 Möller István (1860-1934)
 Nagy Ernő (1853-1921)
 Nagy Ferenc (1852-1928)
 Nagy József Béla (1884-1967)
 Navratil Ákos (1875-1957)
 Négyesy László (1861-1933)
 Némethy Géza (1865-1937)
 Neuber Ede (1882-1946)
 Nizsalovszky Endre (1894-1976)
 Nopcsa Ferenc (1877-1933)
 Oltay Károly (1881-1955)
 Orsós Ferenc (1879-1962)
 Ortvay Rudolf (1885-1945)
 Óvári Kelemen (1844-1925)
 Pais Dezső (1886-1973)
 Papp Károly (1873-1963)
 Pasteiner Gyula (1846-1924)
 Pauer Imre Rudolf (1845-1930)
 Pauler Ákos (1876-1933)
 Petrovics Elek (1873-1945)
 Pilch Jenő (1872-1937)
 Pintér Jenő (1881-1940)
 Plósz Sándor (1846-1925)

Pogány Béla (1887-1943)
 Popovics Sándor (1862-1935)
 Preisz Hugó (1860-1940)
 Prinz Gyula (1882-1973)
 Prohászka Ottokár (1858-1927)
 Prohászka Lajos (1897-1963)
 Rados Gusztáv (1862-1942)
 Rákosi Jenő (1842-1929)
 Rédey Tivadar (1885-1953)
 Reiner János (1865-1938)
 Rejtő Sándor (1853-1928)
 Richter Aladár (1868-1927)
 Riedl Frigyes (1856-1921)
 Romwalter Alfréd (1890-1954)
 Rybár István (1886-1971)
 Sági István (1882-1950)
 Sajó Sándor (1868-1933)
 Schafarzik Ferenc (1854-1927)
 Schaffer Károly (1864-1939)
 Schlesinger Lajos (1864-1933)
 Schmidt József (1868-1933)
 Schuller Alajos (1845-1920)
 Schütz Antal (1880-1953)
 Semsey Andor (1833-1923)
 Serédi Jusztinián (1884-1945)
 Sigmond Elek (1873-1939)
 Solymossy Sándor (1864-1945)
 Staud Alajos (1855-1941)
 Szabó Dezső (1882-1966)
 Szabó Zoltán (1882-1944)
 Szarvasy Imre (1872-1942)
 Szász-Schwarz Gusztáv (1858-1920)
 Széchényi Bertalan (1866-1943)
 Széchényi Emil (1865-1932)
 Székely István (1861-1927)
 Szekfü Gyula (1883-1955)
 Széki Tibor (1879-1950)
 Szendrei János (1857-1927)
 Szentpétery Imre (1878-1950)
 Szentpétery Zsigmond (1880-1952)
 Szily Kálmán (1838-1924)
 Szily Kálmán (1875-1958)
 Szinnyei Ferenc (1875-1947)
 Szinnyei József (1857-1943)
 Szladits Károly (1871-1956)
 Szmrecsányi Lajos (1851-1943)
 Szőkefalvi Nagy Gyula (1887-1953)
 Tagányi Károly (1858-1924)
 Takáts Sándor (1860-1932)
 Tamás Lajos (1904-1984)
 Tamási Áron (1897-1966)
 Tangl Károly (1869-1940)
 Teleki Pál (1879-1941)
 Teleszky János (1868-1939)
 Tompa Ferenc (1893-1945)
 Tóth Zoltán (1888-1958)
 Töttös Béla (1854-1923)
 Varga József (1891-1956)
 Vargha Damján (1873-1956)
 Vári Rezső (1867-1940)
 Varjú Elemér (1873-1945)
 Vendel Miklós (1896-1977)
 Vendl Aladár (1886-1971)
 Verebély László (1883-1959)
 Verebély Tibor (1875-1941)
 Vinkler János (1886-1968)
 Viszota Gyula (1871-1947)
 Voinovich Géza (1877-1952)
 Wälder Gyula (1884-1944)
 Wekerle Sándor (1848-1921)
 Wertheimer Ede (1848-1930)
 Winkler Lajos (1863-1939)
 Wlassics Gyula (1852-1937)
 Zahlbruckner Sándor (1860-1938)
 Zala György (1858-1937)
 Zemplén Géza (1883-1956)
 Zichy Ágost (1852-1925)
 Zichy Géza (1849-1924)
 Zichy Gyula (1871-1942)
 Zichy István (1879-1951)
 Zichy János (1868-1944)
 Zimányi Károly (1862-1941)
 Zipernovsky Károly (1853-1942)
 Zlinszky Aladár (1864-1941)
 Zolnai Béla (1890-1969)
 Zolnai Gyula (1862-1949)

Görög katolikusok	Bánóczy József (1849-1926) Fejér Lipót (1880-1959) Goldziher Ignác (1850-1921) Haar Alfréd (1885-1933) Kunos Ignác (1860-1945) Mahler Ede (1847-1945) Marczali Henrik (1856-1940) Munkácsi Bernát (1860-1937) Réthy Mór (1846-1925) Steiner Lajos (1871-1944) Wittmann Ferenc (1860-1932)
Gerevich Tibor (1882-1954) Hodinka Antal (1864-1946) Illés József (1871-1944)	
Görögkeleti	
Bugarszky István (1868-1941)	
	Felekezeten kívüli
Izraeliták	Posch Jenő (1859-1923)

Ezek az ősfák is nagyjából kész állapotban vannak, csak kisebb kiegészítések, pontosítások, ellenőrzések vannak hátra.

Természetesen a már előkészített adatbázisunk alapján az ígért kommunikációs-újságíró elit majd a többi hátralevő elitszegmens rekrutációját is elemezni fogjuk az apák alapján. Az egyébként máris körvonalazódott, hogy a tudáselit nem egyetemi tanári és nem akadémikusi része is a társadalom középrétegeiből származott, de merőben más szerkezetben. Kiseb arányban jöttek a középosztályból, s azon belül is többen a középosztály alsó szintjéről. Jelentős arányban származtak mindhárom kispolgári alcsoportból, s figyelemre méltó az altiszt réteg szerepe.

A kutatás futamideje az NKFIH engedélye alapján két részletben, összesen egy évvel hosszabbodott meg. Ennek okait részben már az első két időszak beszámolóiban jeleztük. Szerepet játszott az előző kutatásunk második kötetének megjelentetésével kapcsolatos bonyodalom, a vezető kutató betegsége, s a tudomány belső logikája szerint a kutatás menetében felmerült újabb feladatok munkaigénye. Mindezzel együtt a költségvetési keretek között maradtunk, néhány, rovatok közötti átcsoportosítással. Ezek alapvetően azt célozták, hogy a kutatási asszisztens rendkívül fontos munkáját legalább részben a plusz egy évben is honorálni tudjuk.

Glatz Ferenc (főszerk.) 2003: A Magyar Tudományos Akadémia tagjai I-III. kötet. Írták: Markó László, Burucs Kornélia, Balogh Margit, Hay Diana. MTA Társadalomkutató Központ – Tudománytár.

Kovács I. Gábor 2011. A magyarországi polgári korszakbeli országos elitek empirikus kutatásának historikumához. In: uő.: Elitek és iskolák, felekezetek és etnikumok. Társadalom- és kultúratörténeti tanulmányok. L'Harmattan, Budapest. 33-74.

Kovács I. Gábor 2018: Felekezeti-művelődési alakzatok és a magyar polgári korszak tudáselítje. Magyar Tudomány, közlésre elfogadva.

- Kovács I. Gábor – Kende Gábor 2011a. A két világháború közötti egyetemi tanárok rekrutációja és a középrétegek hierarchiája a társadalmi rangcímrendszer szerint a dualizmus kori Magyarországon. In: uő.: Elíttek és iskolák, felekezetek és etnikumok. Társadalom- és kultúratörténeti tanulmányok. L'Harmattan, Budapest. 99-198.
- Kovács I. Gábor – Kende Gábor 2018: A két világháború közötti tudáselit akadémikus tagjainak származása az apák adatai alapján. In: Kovács I. Gábor 2018: A Magyar Tudományos Akadémia tagjai a két világháború közötti tudáselitben. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest. Megjelenés előtt. 6-64.
- Kovács I. Gábor – Kiss Zsuzsanna – Takács Árpád 2012. Diszkrimináció – emancipáció – asszimiláció – diszkrimináció. Magyarországi egyetemi tanárok életrajzi adattára 1848-1944. I. Zsidó és zsidó származású egyetemi tanárok. Történeti elitkutatások – Historical Elite Research. Eötvös Kiadó, Budapest.
- Kovács I. Gábor (szerk. és összeállította) 2014. Hit – tudomány – közélet. A Debreceni Tudományegyetem Református Hittudományi Kara (1914-1950) professzorainak életrajzi adattára és életútleírása. Magyarországi egyetemi tanárok életrajzi adattára 1848-1944. II. Történeti elitkutatások – Historical Elite Research. Eötvös Kiadó, Budapest.
- Kovács I. Gábor (szerk. és írta) 2016. Sárospatak erőterében. A tiszáninneri származású református egyetemi tanárok életrajzi adattára és életútleírása. Magyarországi egyetemi tanárok életrajzi adattára 1848-1944. III. Összeállították: Kovács I. Gábor, Takács Árpád. Történeti elitkutatások – Historical Elite Research 10. Eötvös Kiadó, Budapest.
- Kovács I. Gábor – Takács Árpád 2018: A Magyar Tudományos Akadémia tagjai a két világháború közötti tudáselitben. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest. Megjelenés előtt.
- Lakatos Ernő 1942: A magyar politikai vezetőréteg 1867-1918. Társadalomtörténeti tanulmány. Budapest.
- Rudai Rezső 1936: A politikai ideológia, pártszerkezet, hivatás és életkor szerepe a magyar képviselőház és a pártok életében (1861-1935). Budapest.
- Tóth, Adalbert 2000: Die Soziale Schichtung im Ungarischen Reichstag 1848 bis 1918. In: Helmut Rumpler – Peter Urbanitsch (Hrsg): Die Habsburgermonarchie 1848-1918. Band VII. Verfassung und Parlamentarismus. Wien, 1061-1105